

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Karla Černína, Ph.D., a JUDr. Ing. Venduly Sochorové ve věci

žalobkyně: **V. T.**
zastoupené advokátkou Mgr. Zuzanou Candigliota
sídlem Burešova 615/6, Brno

proti
žalované: **Masarykova univerzita**
sídlem Žerotínovo náměstí 617/9, Brno

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalované spočívajícím v zákazu účasti na prezenční výuce Lékařské fakulty Masarykovy univerzity od 22. 11. 2021 do 26. 11. 2021, pokud nepředloží doklad o splnění preventivních podmínek souvisejících s onemocněním covid-19

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobkyně je studentkou Lékařské fakulty Masarykovy univerzity. Děkan této fakulty vydal dne 18. 11. 2021 opatření č. 10/2021 (dále též „opatření děkana“), jímž s účinností od 22. 11. 2021 zavedl mimořádná opatření při výuce a povinnosti k prevenci šíření onemocnění covid-19 na lékařské fakultě. Klíčový z hlediska žaloby je čl. 2 odst. 1 citovaného opatření, jímž děkan zakázal účast na prezenční výuce studentům, kteří nepředloží doklad o splnění preventivních podmínek zakotvených v čl. 3 odst. 1 citovaného opatření. Stručně řečeno, splnění těchto podmínek mohl student prokázat tím, že předložil doklad o podstoupení očkování proti covidu-19, o prodělání této nemoci nebo o podstoupení testu s negativním výsledkem. Žalobkyně tvrdí, že stanovením těchto požadavků a omezení žalovaná zasáhla do jejího práva na vzdělání, na nedotknutelnost osoby, na svobodný a informovaný souhlas, na svobodu myšlení a svědomí, do vlastnického práva, a dále do jejího soukromého života a lidské důstojnosti. Skutečným cílem žalované podle ní bylo, aby se co nejvíce studentů nechalo naočkovat. Proti popsánému nezákonnému zásahu brojí žalobkyně u Krajského soudu v Brně žalobou podanou dne 21. 1. 2022.

II. Argumentace žalobkyně

2. Žalobkyně tvrdí, že mezi její subjektivní práva patří také přístup ke vzdělání, neboť byla přijata k prezenčnímu studiu na vysoké škole. Žalovaná jako veřejnoprávní korporace vůči ní vystupuje ve vrchnostenském postavení.
3. Rozhodnutím rektora MU č. 8/2021 „Mimořádná opatření v souvislosti s rizikem nákazy onemocněním covid-19“, které nabylo účinnosti dne 22. 11. 2021, byl vydán zákaz vstupu do budov žalované zaměstnancům a studentům, na které se vztahují omezení pro vstup na pracoviště nebo do vzdělávacích zařízení dle platné legislativy. Na internetových stránkách žalované bylo kromě toho dále uvedeno, že děkani rozhodují o povinnosti studentů prokazovat se pro účast na prezenční výuce certifikátem O-N-T (očkování - nemoc - test). Opatřením Lékařské fakulty žalované č. 10/2021 „K mimořádným opatřením při výuce a stanovení povinnosti prevence šíření onemocnění covid-19 na LF MU“, které nabylo účinnosti dne 22. 11. 2021, byla zakázána účast na prezenční výuce studentům, kteří nepředloží doklad o splnění alespoň jedné z O-N-T podmínek (očkování - nemoc - testování). Podobná opatření přijaly i další fakulty, např. pedagogická a filozofická. K nápravě nevedl ani společný dopis studentů různých fakult, mezi nimiž byla i žalobkyně, v němž vyjádřili nespokojenost s přijatými opatřeními, ani předžalobní výzva právní zástupkyně žalobkyně, aby se žalovaná zdržela svého protiprávního jednání.
4. Distanční výuka je pro žalobkyni nedostačujícím řešením, ostatně lékařská fakulta ji podle vyjádření studijního oddělení ani nezajišťuje. Podle žalobkyně se zaměstnanci jednotlivých fakult netajili tím, že cílem opatření bylo, aby se co největší počet studentů naočkovalo. Ve vztahu k neočkovaným studentům došlo v některých případech k výsměchu a jejich odsuzování; některé takovéto své osobní zkušenosti žalobkyně v žalobě popsala. Žalobkyně dále uvedla, že si nepřeje vkládat do univerzitního informačního systému informace o svém zdravotním stavu, ani se nechce podrobovat testování. Principiálně jí vadí, že musí prokazovat, že je zdravá, ale očkování studenti nic takového prokazovat

nemusí, přestože podle obecně známých poznatků být očkovány rozhodně neznamená být bezinfekční. Lékařská fakulta sice zajišťuje testování antigenními testy, ale pro žalobkyni je to v nekomfortním čase a místě, proto si musí testy zajišťovat jinde na svoje náklady. Žalobkyně má obavy, že bude (podobně jako někteří její spolužáci z jiných fakult) při nesplnění opatření děkana vyhozena z výuky. Dále má obavy z toho, že s ní vyučující budou kvůli nesplněným podmínkám jednat jinak než se studenty, kteří podmínky opatření děkana splnili. Konečně má i obavy, že se požadavky v opatření rektora nebo děkana budou stupňovat.

5. Podle žalobkyně zásah do jejích práv nebyl v souladu se zákonem (test legality). Státní moc lze vykonávat pouze neutrálně a nestranně a pouze v případech a mezích stanovených zákonem, a to jen takovým způsobem, který je stanoven zákonem. Státní moc tedy může omezovat jednotlivce pouze ve výjimečných případech, a to v zájmu ochrany práv třetích osob nebo za účelem ochrany veřejného zájmu. Opatření děkana odkazuje na § 6 odst. 1 písm. f) a § 28 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, a na § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Podle § 6 odst. 1 písm. f) zákona o vysokých školách patří do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy rozhodování o právech a povinnostech studentů. To, co lze zahrnout pod rozhodování o právech a povinnostech studentů, je vymezeno v § 68 odst. 1 zákona o vysokých školách. Ustanovení § 68 odst. 1 zákona o vysokých školách neumožňuje omezit účast studentů na výuce pouze při splnění jedné z podmínek O-N-T. Je tedy zřejmé, že opatření děkana zcela vybočuje z mezí zákonem předvídaných pravomocí žalované. Žalobkyně namítá, že absenci zákonného zmocnění nelze obcházet odkazem na § 2900 občanského zákoníku. Podle žalobkyně nelze studentům stanovit povinnost v zájmu ochrany veřejného zdraví bez příslušné kompetence, která je upravena zejména ve vztahu ke krajským hygienickým stanicím a Ministerstvu zdravotnictví v režimu zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Státní moc lze uplatňovat pouze v mezích zákona - tu zejména podle § 68 odst. 1 zákona o vysokých školách. Nadto i v případě aplikace § 2900 občanského zákoníku nelze obcházet ústavní limity, dobré mravy, zásadu *neminem laedere* a základní zásady soukromého práva. Žalovaná podle žalobkyně neměla právo ani zjišťovat údaje o zdravotním stavu žalobkyně, ani zda se žalobkyně nechala očkovat. Žalobkyně tak nebyla povinna dokládat splnění podmínek O-N-T.
6. I kdyby zásah do práv žalobkyně byl zákonem aprobován, v rozsahu, jak jej žalovaná upravila v opatření děkana, byl nepřiměřený (test proporcionality). Vynucováním systému O-N-T je zasahováno - ve spojení s porušením zákazu diskriminace - do práva žalobkyně na vzdělání, práva na ochranu soukromí včetně práva na ochranu informací o svém zdraví, práva na nedotknutelnost osoby a informovaný a svobodný souhlas, práva na svobodu myšlení a svědomí, práva na zachování lidské důstojnosti, vlastnického práva a práva na to, aby daně a poplatky byly ukládány jen na základě zákona. Byť zásah do sociálního práva žalobkyně na rovný přístup k existujícím vzdělávacím prostředkům a institucím by mohl být podroben testu racionality, u zbylých dotčených práv je namístě přistoupit k testu proporcionality zásahu. Žalobkyně namítá, že opatření žalované neobstojí již v prvním kroku testu proporcionality - v kritériu vhodnosti. Opatření neobsahuje odůvodnění; z ničeho tak neplyne odlišné zacházení s různými skupinami studentů. Zmínka o vysoké míře incidence onemocnění covid-19 a s tím spojeném riziku nákazy bez bližšího odůvodnění je podle žalobkyně pro účely vyloučení libovůle a naplnění požadavku vhodnosti zcela nedostatečná.

7. Opatření nesplňují kritérium vhodnosti také proto, že stanoví povinnost testování pouze vybrané skupině studentů, a vytváří tak v rozporu s právem na svobodný a informovaný souhlas tlak na očkování nebo prodělání nemoci. Je přitom obecně známo, že očkování nebrání přenosu nákazy, a očkovanou osobu tak nelze považovat za bezinfekční. Ze zahraničních vědeckých studií plyne, že neexistuje významný rozdíl ve virové náloži u očkovaného a neočkovaného a již po několika měsících po očkování klesá účinnost očkování. Podle žalobkyně tak není přímá souvislost mezi počtem plně očkovaných obyvatel a počtem nových případů. Nepřímý nátlak na očkování v podobě nákladů na testování je kromě toho také v rozporu s právem na zachování lidské důstojnosti a rovné zacházení, s právem na nedotknutelnost osoby, s právem na svobodu myšlení a svědomí, s vlastnickým právem. Nátlak spočívá v tom, že bez podstoupení uvedeného očkování a doložení této skutečnosti jsou studenti buď nuceni podstupovat opakované testy, jinak jim je odepřena prezenční výuka, tedy vzdělání ve stejné kvalitě jako očkovaným studentům. Přitom podmínka testování představuje pro studenty finanční zátěž a fakulty studentům vzniklé náklady neproplatí, jde tedy o neoprávněný a neopodstatněný zásah do vlastnického práva. I když na lékařské fakultě je pro studenty zajištěna možnost bezplatného testování, to je nabízeno v takovém režimu (v časově omezených ranních hodinách), že se jim to často kryje s výukou nebo jim to jinak narušuje harmonogram, a tudíž jsou také nuceni do toho, aby si testování zajišťovali jinde na své náklady. Jelikož se testování nevyžaduje nejen po očkovaných studentech, ale i po těch, kteří onemocnění prodělali v posledních 180 dnech, jsou studenti podle názoru žalobkyně kromě nátlaku na očkování vystaveni také tlaku na to, aby se úmyslně nechali nakazit.
8. Podle žalobkyně je zřejmé, že nebyla splněna také další podmínka v rámci testu proporcionality - nezbytnost. Farmaceutická fakulta žalované totiž účast na prezenční výuce systémem O-N-T nepodmínila a obdobné platí také pro Mendelovu univerzitu.

III. Argumentace žalované

9. Žalovaná v první řadě zpochybňuje působnost správního soudu v této věci. Podle žalované je vztah mezi studentem a vysokou školou (žalovanou) primárně soukromoprávním vztahem. Opatření děkana č. 10/2021 bylo vydáno v rámci samosprávné působnosti veřejné vysoké školy ve smyslu § 33 zákona o vysokých školách, a to podle § 6 ve spojení s § 28 téhož zákona. Podle žalované je třeba rozlišovat samosprávnou působnost a působnost správního orgánu. V rámci samosprávné působnosti nevystupuje žalovaná jako správní orgán či orgán veřejné moci a její jednání v samosprávné působnosti tak nepodléhá přezkumu ve správním soudnictví. Žalovaná nevydávala správní rozhodnutí či správní opatření, kterým by docházelo ke stanovení práv a povinností studentů; její úkony vycházely z obecně závazných právních předpisů po zohlednění pandemické situace, a to při zachování výuky v co nejširším rozsahu při důrazu na zabránění komunitnímu šíření viru. Žalovaná pouze vydala preventivní opatření k předcházení vzniku škod na zdraví zaměstnanců a studentů, což odpovídalo tehdejší vládní opatření, podle nichž se testovali studenti bydlící na kolejích nebo docházející na povinnou praxi do zdravotnických zařízení. Analogicky poukazuje na zaměstnavatele či ředitele středních a základních škol, kteří svým pokynem či vnitřním předpisem stanovili zaměstnancům, žákům či studentům povinnost pravidelného testování podle platných vládních opatření. V případech, kdy žalovaná upravila přístup studentů k prezenční výuce odlišně od vládních opatření, činila tak v rámci výkonu samosprávné

působnosti. Snažila se tak dostát obecné prevenční povinnosti podle občanského zákoníku a zákoníku práce, neboť vysoká škola odpovídá studentům za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při studiu nebo praxi ve studijním programu nebo v přímé souvislosti s nimi. Obdobné platí také ve vztahu k zaměstnancům. Žalovaná se tak snažila pro studenty a zaměstnance zajistit bezpečné prostředí.

10. Zmocnění žalované je třeba posoudit podle obsahu vydaného opatření, nikoliv podle její reakce na předžalobní výzvu, kde se opírala o § 6 odst. 1 písm. f) zákona o vysokých školách (rozhodování o právech a povinnostech studentů). Žalovaná nyní poukazuje na § 6 odst. 1 písm. a) a e) zákona o vysokých školách, podle nichž byla oprávněna v samosprávné působnosti stanovit vnitřní organizaci a organizaci studia. Podle žalované ostatně k regulaci podmínek studia v jednotlivých oborech dochází běžně. Kupříkladu na studenty lékařské fakulty žalované dopadá povinnost povinného očkování proti virového hepatitidy typu A a B, či je upravena možnost odevzdávat závěrečné práce v cizím jazyce, a přesto při možných negativních dopadech na studenty nelze přiznat v těchto samosprávných záležitostech právo konkrétního subjektu na soudní ochranu.
11. Pokud by soud shledal svou působnost, navrhuje žalovaná podanou žalobou zamítnout. Především jsou podle žalované žalobní tvrzení nedostatečná pro projednání žaloby, neboť není zřejmé, zda a jakým způsobem byla žalobkyně přímo zkrácena na svých právech a zda byl pokyn (či donucení) zaměřen přímo proti ní nebo zda v jeho důsledku bylo proti ní přímo zasaženo. Ze žaloby není podle žalované patrné, zda byl požadavek na prokázání splnění podmínek pro účast na prezenční výuce na seminářích a přednáškách fakticky vyžadován. Konkrétně žalobkyně do informačního systému žalované v době mezi vydáním napadeného opatření děkana a podáním žaloby žádný záznam o svém zdravotním stavu nezanesla, a přesto jí nebylo žádným způsobem zabráněno účastnit se výuky. Žalobkyně splnila podmínky pro zápis do jarního semestru 2022.
12. Dále žalovaná vysvětlila, že jako zaměstnavatel více než 6 000 zaměstnanců a poskytovatel vzdělání pro více než 30 000 studentů, zřídila krizový štáb a krizový výbor jako poradní orgán rektora žalované, který byl mimo jiné tvořen špičkovými odborníky na otázky spojené s infekčními chorobami a veřejným zdravím (prof. MUDr. P. H., CSc., přednosta Kliniky infekčních chorob FN Brno, MUDr. B. R., zástupkyně přednosty Ústavu veřejného zdraví LF MU). Kromě toho byli členy poradních orgánů také předseda akademického senátu žalované a předseda studentské komory akademického senátu. Podle žalované je prokázáno, že epidemie covidu-19 působí ve vlnách a že ve druhé polovině listopadu 2021 docházelo k opětovnému a zásadnímu růstu počtu nemocných, nemocných s hospitalizací i nemocných s vážných průběhem. V uvedené době převažovala varianta „delta“, která způsobovala vážnější průběh onemocnění. V téže době bylo vydáno mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví, kterým bylo nařízeno všem zaměstnavatelům na území České republiky zajistit pravidelné testování všech svých zaměstnanců, a to prostřednictvím rychlého antigenního testu s frekvencí alespoň jedenkrát za týden. Na zasedání krizového štábu dne 19. 11. 2021 byl řešen požadavek děkanů fakult na prokazování splnění podmínek O-N-T z důvodu ochrany všech osob. Stát problematiku výuky na vysokých školách nereguloval, a bylo tak na žalované, aby zohlednila růst počtu nakažených a hospitalizovaných regulací účasti na prezenční výuce rozhodnutím rektora č. 8/2021. Po poradě krizového štábu bylo ponecháno na děkanech jednotlivých fakult, aby podle podmínek na jednotlivých fakultách rozhodli o přístupu studentů k prezenční výuce. Za vnější podmínky je třeba považovat způsob a rozsah šíření

nemoci v rámci jednotlivé fakulty. Za vnitřní podmínky je pak třeba považovat kapacitní nároky na prostory, způsoby výuky, možnost zavedení adekvátní distanční výuky apod.

13. Děkan lékařské fakulty žalované účast na prezenční výuce reguloval opatřením č. 10/2021. Požadavek na prokazování splnění preventivních podmínek k předcházení nákazy covidem-19 souvisel mj. s tím, že studenti lékařských fakult se účastní praktické výuky ve zdravotnických zařízeních, kde již byla povinnost prokázat splnění některé z podmínek O-N-T stanovena mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví. Konkrétně žalobkyně dochází na pracoviště ve Fakultní nemocnici Brno, kde se setkává s vážně nemocnými pacienty. Studenti lékařské fakulty účastníci se praktické výuky měli testy hrazené, a pokud se některý z nich rozhodl z jakýchkoliv důvodů neočkovat, mohl se pravidelně bezplatně testovat. Jestliže testování zajištěné žalovanou žalobkyní nevyhovovalo nebo jí to bylo nepohodlné, nemůže se jednat o porušení práva na vzdělání.
14. Ve vztahu ke tvrzenému porušení práv žalobkyně je žalovaná dále toho názoru, že nabídla alternativy ve formě distanční výuky, náhradního plnění či placených testů. Není pravdou, že by bránila zdravým studentům v přístupu do budovy školy a tím i ke vzdělání. Žalovaná pouze trvala na splnění podmínky O-N-T. Podmínky žalované umožnily přístup ke vzdělání všem, a to i těm, kteří z přesvědčení odmítali očkování. Žalobkyně zaměňuje pojem „bezinfekčnosti“ a „preventivní podmínky k předcházení nákazy“. Rozhodla-li se žalobkyně neabsolvovat očkování, nic jí nebránilo využít jiných způsobů naplnění podmínek pro účast na prezenční výuce. Tvrzení žalobkyně o nátlaku či zesměšňování studentů pro jejich přesvědčení žalovaná odmítá. Nejruznější obavy žalobkyně popsané v žalobě označuje za účelové.

IV. Řízení před krajským soudem a dokazování

15. Ve věci proběhlo dne 22. 6. 2022 na žádost obou stran ústní jednání podle § 49 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Soud nejprve stranám sdělil svůj předběžný názor, že je příslušný rozhodnout předložený spor (jinak by ve věci nenařizoval jednání). Žalobkyni dále soud poučil, že zásah do jejích práv nemůže podle předběžného náhledu soudu představovat již jen samotné vydání opatření děkana. Proto je v jejím zájmu, aby nabídla soudu skutková tvrzení stran toho, jak v důsledku vydání tohoto opatření dále jednala a jak konkrétně se postup žalovaného dotkl jejích práv, tj. co jí znemožnil činit nebo k čemu ji naopak přiměl, co by jinak nečinila. Žalobkyně v reakci na toto poučení svá tvrzení doplnila, jak soud shrne níže ve skutkových zjištěních.
16. Žalobkyně již na začátku jednání upravila petit žaloby tak, že zkrátila období, v němž mělo docházet k nezákonnému zásahu, na 22. 11. až 23. 12. 2021 (kdy oficiálně skončil semestr). V reakci na výsledky dokazování pak v závěrečném návrhu petit dále omezila v tom směru, že zásah měl skončit dnem 26. 11. 2021 (poslední den, kdy měla žalobkyně ještě v 9. semestru teoretickou výuku). Při jednání dále poukázala na to, že již v žalobě označila za nezákonný zásah nejen samotné vydání opatření děkana, ale též z něj vyplývající povinnost vkládat do systému své osobní údaje (o testování, očkování, prodělané nemoci) a dále s ním související nátlak žalované, aby se studenti nechali očkovat, a konečně i obavy, které již samotné vydání opatření ve studentech vyvolalo. Poukázala také na to, že Nejvyšší správní soud v minulosti zrušil jedno z opatření Ministerstva zdravotnictví, které taktéž zavádělo systém O-N-T (rozsudek ve věci sp. zn. 8 Ao 2/2022; naopak ve věci sp. zn. 2 Ao 26/2021 Nejvyšší správní soud sice zrušil opatření ministerstva zdravotnictví čj. MZDR 14601/2021-28/MIN/KAN, avšak k systému O-N-T

se zde podle žalobkyně nijak nevyjádřil). Krajský soud by měl systém O-N-T, zavedený opatřením děkana, posoudit stejně jako Nejvyšší správní soud. Náklady řízení vyčísli zástupkyně žalobkyně již dříve písemně (č. l. 84 soudního spisu).

17. Žalovaná označila za obecně přijímaný a vědecky podložený fakt, že u očkovaných osob bylo menší riziko nákazy covidem-19, ačkoliv to žalobkyně zpochybňuje. Poukázala na jedno z opatření Ministerstva zdravotnictví, jehož odůvodnění z tohoto faktu vycházelo a v přezkumu před Nejvyšším správním soudem obstálo. Dále vyjádřila názor, že právo na prezenční výuku není totéž jako právo být osobně přítomen ve škole, resp. není právem na fyzický kontakt s vyučujícím. Studijní řád žalované umožňuje různé formy náhradního plnění studijních povinností. Žalovaná taktéž popřela, že by vyvíjela jakýkoliv systematický nátlak na studenty ohledně očkování proti covidu-19. Pokud jde o náklady řízení, požadovala žalovaná přiznat 3x režijní paušál.
18. Pokud jde o dokazování, mezi stranami nebylo sporu o tom, že žalobkyně byla v rozhodné době studentkou lékařské fakulty žalované, že úspěšně absolvovala devátý semestr a nyní pokračuje ve studiu v desátém semestru. Soud provedl dokazování následujícími dokumenty (šlo převážně o listiny účastníkům známe, proto jim je soud pouze předložil k nahlédnutí podle § 129 odst. 1 *in fine* o. s. ř.):
 - a. Rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity č. 8/2021 účinné od 22. 11. 2021 (č. l. 15 soudního spisu)
 - b. Seznam členů krizového štábu Masarykovy univerzity (www) (č. l. 90 soudního spisu)
 - c. Zápis z jednání krizového štábu Masarykovy univerzity dne 19. 11. 2021 (č. l. 51 soudního spisu)
 - d. Opatření děkana lékařské fakulty Masarykovy univerzity č. 10/2021 v původním znění ze dne 18. 11. 2022 (č. l. 91 soudního spisu)
 - e. Opatření děkana lékařské fakulty Masarykovy univerzity č. 10/2021 v upraveném znění ze dne 23. 11. 2022 (č. l. 14 soudního spisu)
 - f. Harmonogram akademického roku 2021/2022 pro prezenční studia na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity (č. l. 89 soudního spisu)
 - g. Část rozvrhu žalobkyně pro jarní semestr 2021/2022 (č. l. 92 soudního spisu)
 - h. Pravidla pro testování studentů zdravotnických oborů na covid-19 ve Fakultní nemocnici Brno platná od 25. 11. 2021 (č. l. 16 soudního spisu)
 - i. Elektronická komunikace žalobkyně s garantkou a vyučujícími předmětu „Ochrana a podpora zdraví III - cvičení“ ve dnech 19. 11. až 26. 11. 2021 (č. l. 93-98 soudního spisu)
 - j. E-mail od studijního oddělení lékařské fakulty ze dne 21. 11. 2021 ohledně očkování a distančního vzdělávání (č. l. 99 soudního spisu)
 - k. Výzva žalobkyniny zástupkyně adresovaná žalované ze dne 29. 11. 2021 (č. l. 19 soudního spisu)
 - l. Odpověď žalované na výzvu ze dne 7. 12. 2021 (č. l. 13 soudního spisu)

- m. Výpis z informačního systému žalované se začerněnými identifikačními údaji, kde je u jednotlivých studentů uvedeno, jakým způsobem splnili preventivní podmínky podle opatření děkana, tj. zda jsou očkováni apod. (č. l. 100 soudního spisu)
 - n. Protože žalovaná vyjádřila při jednání pochyby o autentičnosti předchozí listiny, provedl soud doplňující důkaz, kdy se žalobkyně přímo ze soudního počítače přihlásila svým jménem (jako vyučující jednoho z předmětů) do informačního systému žalované a ukázala na obrazovce, že data obsažená a zobrazená v systému odpovídají doloženému výpisu.
19. Soud zamítl některé důkazní návrhy žalobkyně, protože vznikly až poté, co měl být podle jejích skutkových tvrzení nezákonný zásah ukončen. Konkrétně šlo o e-mail od vyučujícího Hematologie ze dne 20. 2. 2022, e-mail od vyučujícího Pneumologie ze dne 3. 3. 2022 a prezenční listiny s údaji o tom, zda studenti podstoupili očkování či test na covid-19 ze dnů 14. 3. 2022 a 24. 3. 2022. Soud naznal, že tyto důkazy nemohou s dostatečnou jistotou prokázat, co se na fakultě dělo v době, kterou sama žalobkyně v upřesněném petitu vymezila jako období, kdy mělo docházet k nezákonnému zásahu. Soud zamítl pro nadbytečnost i důkaz e-mailem studijního oddělení ze dne 24. 11. 2022, neboť v něm studijní oddělení studenty pouze seznamovalo s pravidly testování ve Fakultní nemocnici Brno platnými od 25. 11. 2021 (těmi soud důkaz provedl, viz výše).
20. Další důkazní návrhy žalobkyně zamítl soud proto, že nebyly způsobilé prokázat tvrzení o nezákonném zásahu žalované přímo vůči její osobě. Šlo o svědeckou výpověď studenta jiné fakulty, který se údajně pokusil zúčastnit se hodiny bez splnění stanovených preventivních podmínek a vyučující mu to neumožnil. Dále se jednalo o telefonický hovor se zástupcem studentské komory o zkušenostech jiných studentů s nesplněním preventivních podmínek. Soud neměl pochyby o tom, že žalobkyni k neúčasti na výuce vedlo oprávněné přesvědčení, že žalovaná by jí tuto účast neumožnila pro nesplnění podmínek O-N-T. Z tohoto pohledu by tedy navržené důkazy byly nadbytečné. A pokud měly prokázat obavy z jiných následků opatření děkana, které však přímo u žalobkyně reálně nenastaly, tak takové obavy nezákonný zásah představovat nemohou.
21. Konečně soud zamítl pro nadbytečnost též návrhy na provedení důkazu nejrozumnějšími internetovými stránkami citovanými v žalobě. Z velké části šlo o odkazy na odborné články vyjadřující názory jejich autorů, které jsou obecné povahy a nemají bezprostřední vztah ke skutkovému stavu v dané věci. Navíc se danými otázkami již dříve zabýval Nejvyšší správní soud (zpochybnění, že by očkování proti covidu-19 jakkoliv dokládalo bezinfekčnost apod.). Pokud jde o důkazy o tom, že na oficiálních kanálech Masarykovy univerzity dostávaly prostor pouze názory propagující očkování a nikoliv názory opačné (v žalobě poznámka pod čarou č. 4), žalobkyně tím chtěla poukázat na převládající „ideologii“ žalované. Tyto důkazy však podle názoru krajského soudu nebyly způsobilé osvědčit, a to ani v kombinaci s důkazy i. a j., které soud na žádost žalobkyně provedl, že by jednání žalované dosahovalo intenzity „nátlaku“, jak žalobkyně tvrdila. Žalovaná měla jistě právo, aby k dané otázce zaujala jako instituce určitý postoj a ten svými oficiálními kanály sdělovala. Aby bylo možné její jednání označit za nátlak, muselo by mít zcela jinou povahu než pouhou propagaci, již se žalobkyně snažila navrženými důkazy doložit.
22. Soud zamítl i některé důkazní návrhy žalovaného, jež měly ukázat příklady jiných opatření žalované ukládajících povinnosti studentům, konkrétně určujících jazyk odevzdávaných prací, povinnost očkovat se proti žloutence a pravidla archivace

dokumentů. Žalovaný jimi chtěl demonstrovat, jak velký by byl rozsah postupů univerzit, jež by měly podle názoru žalobkyně podléhat soudnímu přezkumu ve správním soudnictví. Krajský soud shledal tyto důkazy nadbytečnými, neboť se nevztahovaly ke skutkovému stavu v této věci a nadto nikdo ani nezpochyboval, že žalovaná tento typ opatření při své činnosti vydává. Žalovaný sám pak s ohledem na provedené důkazy netrval na některých svých důkazních návrzích (kompletní rozvrh žalobkyně v 9. semestru, pravidla pro testování studentů zdravotnických oborů na covid-19 ve Fakultní nemocnici Brno platná od 19. 2. 2022).

V. Posouzení věci krajským soudem

23. Žaloba není důvodná.

Skutková zjištění

24. Nezákonný zásah začal podle žalobkyně již tím, že děkan lékařské fakulty Masarykovy univerzity vydal ve čtvrtek dne 18. 11. 2021 opatření č. 10/2021 (dále též „opatření děkana“), jímž s účinností od pondělka 22. 11. 2021 zavedl mimořádná opatření při výuce a povinnosti k prevenci šíření onemocnění covid-19 na lékařské fakultě. Podle tohoto opatření museli studenti, pokud se chtěli osobně účastnit výuky na fakultě, prokázat, že buďto prodělali covid-19, nechali se proti němu očkovat, nebo podstoupili test na covid-19 s negativním výsledkem. Konkrétně museli studenti předložit buď (i) certifikát o provedeném očkování proti onemocnění covid-19 za podmínky, že uplynulo nejméně 14 dní od dokončeného očkovacího schématu, nebo (ii) potvrzení o prodělání onemocnění covid-19, přičemž již uplynula doba nařízené izolace a zároveň od prvního pozitivního rychlého antigenního testu (RAT) na přítomnost antigenu viru SARS-Cov-2 nebo RT-PCR testu na přítomnost viru SARS-Cov-2 neuplynulo více než 180 dní, nebo (iii) potvrzení o absolvování RT-PCR vyšetření na přítomnost viru SARS-Cov-2 s negativním výsledkem nejdéle před 72 hodinami. S účinností od úterka 23. 11. 2021 doplnil děkan své opatření o další možnost, jak prokázat splnění preventivních podmínek, a to konkrétně předložením (iv) potvrzení o absolvování RAT na přítomnost antigenu viru SARS CoV-2 provedeného poskytovatelem zdravotních služeb s negativním výsledkem ne starší než 7 dní. Možnost splnění preventivních podmínek ve formě testů byla pro studenty a zaměstnance zajištěna spolupracujícími poskytovateli zdravotních služeb (čl. 2 odst. 4 opatření děkana).
25. Při ústním jednání žalobkyně na základě poučení ze strany soudu doplnila svá skutková tvrzení. Uvedla, že v důsledku vydaného opatření se nemohla účastnit teoretické výuky, a to konkrétně ve dvou předmětech. Šlo o „*Ochranu a podporu zdraví III - cvičení*“, což byl povinný předmět, který podle rozvrhu probíhal každý den od pondělí 22. 11. 2021 do pátku 26. 11. 2021 vždy od 8:00 do 12:50 hod. Druhý předmět s názvem „*Klinická biochemie*“ byl nepovinný a podle rozvrhu proběhl v pondělí 22. 11. 2021 od 15:00 do 17:50 hod. Žalobkyně se výuky nezúčastnila, protože když telefonovala v předchozím týdnu po vydání opatření děkana na studijní oddělení lékařské fakulty a ptala se, jak si má zajistit výsledek testu na pondělní výuku, když ta začíná již v 8:00 hod na fakultě, zatímco testování je možné až od 7:00 hod a výsledky testu jsou k dispozici až za mnoho hodin, nedokázali jí uspokojivě odpovědět. Ujistila se též e-mailem u garantky předmětu, že bez splnění preventivních podmínek vymezených v opatření děkana se skutečně nemůže výuky zúčastnit. Studijní oddělení jí e-mailem sdělilo, že distanční výuku nemůže lékařská

fakulta z kapacitních důvodů zajistit. Povinný předmět „*Ochrana a podpora zdraví III - cvičení*“ proto absolvovala tím způsobem, že odevzdávala náhradní plnění v podobě prezentací, které vyučující schvalovali. Podzimní (svůj devátý) semestr 2021/2022 má žalobkyně úspěšně ukončený a pokračuje ve studiu v desátém semestru.

26. Dále žalobkyně na dotazy soudu vysvětlila, že ve zbytku semestru již měla pouze praktickou výuku. Jako studentka pátého ročníku totiž plnila v průběhu celého podzimního semestru školního roku 2021/2022 povinnou lékařskou praxi v různých brněnských nemocnicích (Dětská nemocnice Brno, Fakultní nemocnice Bohunice apod.). Na praxi se musela vždy prokazovat testem, což činila. Také v tomto případě ale občas docházelo k organizačně neřešitelným situacím, kdy např. testování bylo možné pouze ve Fakultní nemocnici Bohunice od 7:00 ráno, ale praxe žalobkyni začínala již v 7:30 v Dětské nemocnici Brno, takže zde nebyl dostatečný čas na přesun.
27. K tomu žalobkyně dodala, že proti samotnému povinnému testování na covid-19 nic nemá. Vadil jí pouze tlak, který fakulta vyvíjela na to, aby se studenti medicíny nechali očkovat. Šlo podle ní o nejrůznější náznaky a dehonestující poznámky na hodinách i v písemných výstupech. Z provedeného dokazování nicméně vyplynuly pouze dva případy, kdy se zaměstnanci fakulty o očkování či systému O-N-T zmínili. V e-mailu od garantky předmětu „*Ochrana a podpora zdraví III - cvičení*“ (důkaz i.) lze nalézt větu: „*Nepředpokládala jsem, že by student programu Všeobecné lékařství měl problém s prokazováním ONT.*“ Pracovnice studijního oddělení pak ve svém e-mailu adresovaném žalobkyni (důkaz j.) uvedla, že „*očkování studentů je dlouhodobou, podporovanou a předem avizovanou prioritou LF MU*“.

Působnost správních soudů

28. Krajský soud na úvod právního posouzení poznamenává, že předložený případ vnímá jako těžký případ aplikace práva, neboť přináší mnoho zajímavých otázek, včetně rozsahu působnosti jak vysokých škol, tak i samotných správních soudů. Rozhodnutí záviselo na posouzení celé řady relevantních argumentů, jež obě strany v průběhu řízení kultivovaně a srozumitelně formulovaly. Výsledek právního posouzení tak rozhodně nebyl triviální nebo předem jednoznačně daný. O tom ostatně svědčí i fakt, že jiný senát zdejšího soudu v nedávné době vynesl v obdobné věci jiného studenta lékařské fakulty Masarykovy univerzity opačný, tedy vyhovující verdikt (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 6. 2022, čj. 62 A 7/2022 - 102).
29. Nejprve bylo třeba zodpovědět otázku, zda vůbec smí krajský soud předložený spor rozhodnout. Žalovaná totiž ve své procesní obraně vylučovala, že by daná věc spadala do věcné příslušnosti správních soudů. Krajský soud naproti tomu došel k názoru, že jeho působnost dána je. Vyšel z toho, že Listina základních práv a svobod zaručuje každému právo na vzdělání (čl. 33 odst. 1 Listiny). Podle čl. 41 odst. 1 Listiny se lze práva na vysokoškolské vzdělání domáhat v mezích zákonů, které ustanovení čl. 33 odst. 1 provádějí. Dále podle čl. 36 odst. 2 Listiny „*kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak.*“ Listina tu používá podle krajského soudu pojem rozhodnutí v širokém smyslu, tedy označuje tak jakýkoliv akt, jímž orgán veřejné správy zasahuje do práv jedince. Soudní přezkum rozhodnutí, jímž se zkracuje právo na vzdělání, by musel vyloučit zvláštní zákon (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2006, čj. 2 As 37/2006, č. 1112/2007 Sb. NSS).

30. Jakýkoliv zásah do práva na vzdělání (včetně vysokoškolského) tak musí být podle názoru krajského soudu pod ochranou soudní moci. Otázkou pouze je, zda je v tom kterém případě k jejímu poskytnutí příslušná civilní, nebo správní větev soudnictví. Rozlišujícím kritériem je tu povaha práva, do kterého má být zasaženo - zda jde o subjektivní právo soukromé nebo veřejné. Rozsáhlá veřejnoprávní regulace poskytování veřejného statku, jímž vzdělávání je, přitom potvrzuje, že jednotlivci může vzniknout veřejné subjektivní právo na vzdělání. Je-li mu pak toto právo odebráno či omezeno, děje se tak nepochybně ve sféře veřejné správy (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2011, čj. 1 As 53/2011 - 109, č. 2437/2011 Sb. NSS, bod 35). Vysoké školy obecně patří mezi vykonavatele veřejné správy, neboť jako státem autorizované privilegované subjekty zajišťují určité záležitosti ve veřejném zájmu, zejména poskytují vysokoškolské vzdělání spojené s přiznáváním akademických titulů. K tomu jim zákon dává monopol. Tyto záležitosti zajišťují kromě nevyrchnostenských i vrchnostenskými formami činnosti veřejné správy, včetně rozhodování o právech a povinnostech studentů (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2011, čj. 7 As 66/2010 - 119, č. 2597/2012 Sb. NSS). Jedním z typů výkonu veřejné moci v případě škol může být kromě individuálního rozhodování o právech a povinnostech studentů i vydávání organizačních opatření (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 2. 2008, čj. 3 As 39/2007 - 80). Je přitom nepodstatné, že se tak děje v rámci akademické samosprávy, neboť v případě územních samosprávních celků Nejvyšší správní soud konstatoval, že i výkon samostatné působnosti je v zásadě výkonem veřejné správy (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2010, čj. 2 As 52/2010 - 59, č. 2133/2010 Sb. NSS, bod 26). Obecně pak platí, že úkony veřejnoprávních korporací vůči jejich členům mají podléhat soudnímu přezkumu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2009, čj. 6 Aps 2/2007 - 134, č. 1832/2009 Sb. NSS).
31. Právo na vzdělání tedy může mít, a zpravidla i má, povahu veřejného subjektivního práva a vysoké školy do něj v řadě případů zasahují veřejnoprávními metodami regulace. Bylo tomu tak i v tomto případě? Odpověď je třeba hledat v § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s., který definuje pro účely správního soudnictví pojem správní orgán. Podle něj soudy ve správním soudnictví rozhodují o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech v oblasti veřejné správy (dále jen „správní orgán“). O veřejnoprávní rozhodnutí se jedná v případě, kdy správní orgán jako nositel veřejné moci jednostranně ukládá povinnost druhému účastníku právního vztahu. Účastníci takového vztahu nemají rovné postavení (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2007, čj. 3 As 35/2006 - 87). U vzdělávacích zařízení tato situace typicky nastane tehdy, pokud autoritativně a mocensky určují, co je právem a povinností dítěte či studenta, aniž by ten mohl podmínky tohoto rozhodování ovlivnit (výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 1 As 53/2011-109, bod 34). V nynějším případě se sice nemá jednat o rozhodnutí, nýbrž o faktický zásah do práv, nicméně rozlišovací kritérium je stejné - tedy v jakém se účastníci nacházeli vzájemném postavení. A tu musí krajský soud konstatovat, že Masarykova univerzita se žalobkyní v tomto vztahu jednoduše nevystupovala v rovném postavení (jako tomu bývá u civilních sporů). Univerzita naopak autoritativně určovala podmínky, za kterých umožní žalobkyni přístup ke vzdělání. Žalobkyně na formulaci a způsob vymáhání těchto podmínek neměla jakýkoliv vliv. Případný podíl studentské komory akademického senátu na rozhodování

děkana nehraje žádnou roli, neboť z pohledu žalobkyně jde o vliv jen zprostředkovaný a nadto měli v tomto případě zástupci akademického senátu hlas pouze poradní.

32. Krajský soud uzavírá, že v případě omezení vstupu studentů na fakultu a jejich osobní přítomnosti na výuce se jednalo ze strany Masarykovy univerzity o typickou činnost „správního orgánu“ v oblasti „veřejné správy“ ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a výše citované judikatury Nejvyššího správního soudu, jež se převážně vztahuje k přezkumu aktů vysokých, středních a základních škol a předškolních zařízení.

Zásah do práv

33. Druhá otázka, na niž musel soud odpovědět, spočívala v tom, zda skutkové okolnosti tak, jak je žalobkyně vylicila, mohou pojmově představovat nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení musí být žalobce „*přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasazeno (5. podmínka)*“, přičemž za dřívější právní úpravy platila a pro zápůrčí zásahovou žalobu nadále platí ještě 6. podmínka, totiž že zásah v širším smyslu nebo jeho důsledky musí trvat nebo musí hrozit opakování zásahu. Pokud není byt' jen jediná z těchto podmínek splněna, o nezákonný zásah se nejedná (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, čj. 2 Aps 1/2005 - 65, č. 603/2005 Sb. NSS).
34. Krajský soud, jak již výše zmínil, má za to, že vydání opatření děkana lékařské fakulty samo o sobě nemůže být nezákonným zásahem v uvedeném smyslu. Úkolem soudu v řízení podle § 82 a násl. s. ř. s. totiž není, aby prováděl abstraktní kontrolu formálního aktu žalovaného, ať už by se mělo jednat o interní předpis či o nějakou obdobu opatření obecné povahy. Soud se v tomto řízení musí tázat, zda reálně došlo k zásahu do práv žalobce. Ten se zpravidla odehraje tak, že žalobce dostane faktický příkaz či pokyn, a ten buďto splní sám dobrovolně, nebo je k tomu donucen, popřípadě jej nesplní a čelí v důsledku toho nepříznivým následkům. Soud má za to, že pokud by například policista ústně formuloval nesmyslný pokyn, avšak žalobce by jej okázale ignoroval a žádným nepříznivým důsledkům by v důsledku toho nečelil (tj. policista by sám bezprostředně po jeho vydání na vymáhání svého pokynu rezignoval), o zásah by se nejednalo. Právě proto potřebuje soud v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem slyšet žalobcův příběh, aby mohl posoudit, zda jej žalovaný svým jednáním skutečně nějak omezil v tom, co žalobce chtěl činit, či jej naopak přiměl činit něco, co žalobce činit nechtěl. Jen tak lze posoudit, zda napadené jednání žalovaného mělo nějaký faktický dopad do žalobcových práv.
35. Žaloba v nynější věci byla převážně formulována, jako by směřovala ke zrušení správního aktu, ať již rozhodnutí či opatření obecné povahy. Vytýkala žalované chybějící pravomoc, nedostatečné odůvodnění a nesprávný postup při vydání opatření děkana. Popis bezprostředních následků vydaného opatření, tedy toho, jakým způsobem žalobkyně jako studentka lékařské fakulty Masarykovy univerzity zareagovala na jeho vydání, v žalobě chyběl. Žalobkyně sice poukázala na některé problematické povinnosti, jež opatření studentům ukládá (např. vkládat do univerzitního informačního systému údaje o svém zdravotním stavu), avšak neuvedla, že by tak sama činila. Také její tvrzení o tom, že snad po vydání opatření začala žalovaná vyvíjet tlak na studenty lékařské fakulty, aby se nechali očkovat., zůstala poměrně obecná. Konkrétní skutková tvrzení nicméně

žalobkyně doplnila při jednání soudu. Jelikož v řízení o zásahové žalobě se neuplatňuje koncentrace (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2008, čj. 1 Aps 3/2006 - 69, č. 1590/2008 Sb. NSS), je takový postup přípustný.

36. Krajský soud z doplněných skutkových tvrzení vyšel a shledal, že žalovaná skutečně do práv žalobkyně zasáhla. Ze všech práv, na která se žalobkyně v žalobě odvolávala, však bylo podle krajského soudu dotčeno pouze jediné, a to právo na vzdělání. Otázka zákonnosti provedeného zásahu bude předmětem dalšího výkladu. Nyní soud pouze vyloží, v čem zásah spatřuje a v čem nikoliv.
37. Žalobkyně nepochybně utrpěla újmu na svém právu na vzdělání ve smyslu čl. 33 odst. 1 Listiny, neboť v reakci na nová pravidla, která žalovaná přijala ve formě opatření děkana, se neúčastnila výuky v době, kterou v petitu vymezila. Nešlo tu o svobodné rozhodnutí žalobkyně, o tom soud nemá nejmenších pochyb. Jednalo se o reakci na to, že žalobkyně nesplňovala, resp. nechtěla či nemohla splnit ty podmínky, které univerzita jako podmínku pro fyzickou účast na výuce stanovila. Jednání žalobkyně bylo zcela v souladu s přijatým opatřením děkana, což jí potvrdila e-mailem i garantka povinného předmětu „*Ochrana a podpora zdraví III - cvičení*“. Namísto účasti na přednáškách a cvičeních žalobkyně odevzdávala náhradní plnění. Ve stejné době však pro studenty, kteří stanovené podmínky splňovali, probíhala „plnohodnotná“ výuka. Je tedy zcela zřejmé a nepochybné, že k zásahu do práva na vzdělání u žalobkyně došlo.
38. Naproti tomu, pokud jde o ostatní práva, jejichž zkrácení žalobkyně v žalobě taktéž namítala, zde už krajský soud zásah neshledal. Zčásti proto, že jej žalobkyně deklarovala jen v obecné rovině, z jejích konkrétních tvrzení však ve skutečnosti žádné takové dotčení nevyplynulo. Konkrétně se to týká zásahu do tělesné integrity, do práva na svobodný a informovaný souhlas s lékařským zákrokem, do práva na soukromí a práva vlastnit majetek. Očkování žalobkyně nepodstoupila vůbec. Testy na covid-19 absolvovala pouze v souvislosti s praktickou výukou v nemocnicích - tam jí ovšem takovouto povinnost nepředepisovala žalovaná opatřením děkana, nýbrž vyplývala z celorepublikově platných mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví (zde konkrétně šlo o mimořádné opatření ze dne 30. 8. 2021, čj. MZDR 32802/2021-2/MIN/KAN ve znění mimořádného opatření ze dne 10. 11. 2021, čj. MZDR 32802/2021-4/MIN/KAN, srov. k tomu též čl. 2 odst. 5 opatření děkana). Žalobkyně tak podle svého vlastního tvrzení v období od 22. 11. 2021 do 26. 11. 2021, které je předmětem žaloby, nepodstoupila ani očkování, ani žádný test za účelem toho, aby se mohla účastnit výuky na lékařské fakultě, ať již by byl zajištěný univerzitou nebo hrazený z vlastních prostředků. Logicky pak ani žádný údaj o takovémto - žalovanou vynuceném - očkování či testu nemohla vložit do univerzitního informačního systému.
39. Jiná svá tvrzení o zásahu do práv se žalobkyni jednoduše nepodařilo prokázat. To se týká zejména zásahu do práva na svobodu myšlení a svědomí a do lidské důstojnosti. Z důkazů, které žalobkyně soudu nabídla, rozhodně nelze dovodit, že by probíhal nějaký soustředěný, cílený a organizovaný tlak ze strany žalované na to, aby se studenti lékařské fakulty nechali očkovat. Ani jeden ze dvou výše citovaných e-mailů (důkazy i. a j.) takto nevyznívá, obzvlášť pokud je člověk čte v celkovém kontextu. Pracovnice studijního oddělení sice zmínila, že očkování studentů je dlouhodobou prioritou lékařské fakulty, avšak jedním dechem dodala, že cílem přijatých opatření není nikoho vylučovat z výuky, nýbrž chránit zdraví všech zúčastněných, a že postoj člověka k očkování může být jakýkoliv, musí však za něj převzít odpovědnost. Z toho podle soudu nevyplývá žádné

systematický nátlak na žalobkyni, aby se nechala očkovat. Obzvlášť uvažíme-li, že opatření děkana, jehož se daná komunikace týkala, upravovalo vedle očkování jako další rovnocenný způsob, jak splnit preventivní podmínky pro účast na výuce, též podstoupení PCR testu (a později též antigenního testu). Stejně tak e-mail garantky předmětu „*Ochrana a podpora zdraví III - cvičení*“ vyznívá jako celek naprosto nekonfrontačně. Garantka nejprve žalobkyni na základě jejího sdělení, že má opatřením děkana zakázáno se účastnit výuky, ujistila, že se jistě najde řešení, nejde-li o zdravotní důvody. Teprve po vysvětlení, že pro žalobkyni představují překážku preventivní podmínky vymezené v opatření děkana, reagovala garantka předmětu tím, že chyba (tj. zdroj nedorozumění) je na její straně, neboť nepředpokládala, že by student programu Všeobecné lékařství měl problém s prokazováním O-N-T. Navázala tím, že se žalobkyni snažila pomoci a chtěla situaci osvětlit, nicméně že nadále budou společně postupovat podle vydaného opatření. Nakonec žalobkyni vysvětlila, jak bude probíhat náhradní plnění v daném předmětu. Komunikaci hodnotí soud jako velmi korektní a vstřícnou a ani zde neshledává nejmenší náznak nějakého nátlaku či dokonce ponižování.

40. Žalobkyně dále vůbec nenabídla žádné důkazy o tom, že by dokonce ti, kteří nebyli očkováni, čelili výsměchu a ponižování. To vše zůstalo jen v rovině pouhých tvrzení. Ostatně je otázkou, zda by soud vůbec mohl v jednání, jež žalobkyně popsala, pojmově shledat zásah, i pokud by prokázáno bylo. Údajné dehonestující ústní poznámky vyučujících v hodinách by totiž těžko mohl soud bez dalších doplňujících důkazů považovat za jednání žalované. Takové excesy by jí bylo možno přičíst jen tehdy, pokud by k nim své pedagogy prokazatelně vedla či motivovala, případně by proti nim navzdory stížnostem nijak nezasahovala a tím je schvalovala. Jestliže by se však jednalo o osobní iniciativu jednotlivých vyučujících, o níž by vedení univerzity nic nevědělo (nebo by se to neprokázalo), těžko by mohl soud dojít k závěru, že se zásahu do lidské důstojnosti svých studentů dopustila právě žalovaná. Úkolem soudu v řízení o žalobě před nezákonným zásahem přitom nemůže být kultivace akademického prostředí či zavádění standardů korektní komunikace na univerzitě. Tuto úlohu má plnit akademický senát. Soud může pouze chránit žalobkyni před nezákonným zasahováním do jejích práv ze strany žalované jakožto správního orgánu, tedy jako instituce. To ovšem uvádí soud jen na vysvětlenou. Znovu je třeba připomenout, že v daném případě neprokázala žalobkyně dokonce ani to, že by se k ní byl jen jediný zaměstnanec žalované choval nekorektně nebo na ni vyvíjel tlak, aby se nechala očkovat proti onemocnění covid-19.

Zákonné zmocnění

41. Klíčovou roli při posuzování případu hrála otázka, zda měl žalovaný zásah do práva na vzdělání nějaký zákonný podklad. Jinými slovy, zda obecná pravomoc univerzity regulovat akademický život studentů pokrývala i zákaz účastnit se osobně výuky při nesplnění preventivních podmínek souvisejících s probíhající pandemií covidu-19. Na chybějícím zákonném zmocnění je založen např. zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2021, čj. 8 Ao 16/2021 - 124, byť tam bylo žalovaným Ministerstvo zdravotnictví, napadená regulace v mimořádném opatření se týkala základních a středních škol na celém území České republiky a šlo o jejich úplné uzavření, nikoliv o omezení přítomnosti na výuce zavedením systému O-N-T. Nicméně právě o nedostatek pravomoci žalované k vydání opatření děkana na lékařské fakultě opřel šedesátý druhý senát zdejšího soudu svůj výše citovaný vyhovující rozsudek v obdobné věci čj. 62 A 7/2022 - 102.

42. V nynějším případě posoudil krajský soud tutéž otázku odlišně a dospěl k opačnému závěru. Oporu pro regulaci, již žalovaná na lékařské fakultě zavedla, spatřuje soud v § 6 odst. 1 písm. e) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Ten uvádí, že do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy patří mj. „*organizace studia*“.
43. Nejprve je třeba vysvětlit, že se žalovaná ve svých vyjádřeních pro žalobkyni (důkaz 1.) a pro soud opírala o jiná ustanovení, zejména o § 6 odst. 1 písm. f) zákona o vysokých školách. Ten do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy svěřuje „*rozhodování o právech a povinnostech studentů*“. Zde ovšem musel soud přisvědčit žalobkyni, podle níž toto ustanovení za zákonné zmocnění k projednávanému zásahu považovat nelze. Pojem „*rozhodování o právech a povinnostech studentů*“ totiž blíže vymezuje § 68 odst. 1 zákona o vysokých školách. Lze jej považovat za definici tohoto pojmu, a to formou taxativního výčtu rozhodnutí, jež může vysoká škola vůči studentům přijímat. Přitom je třeba si povšimnout, že jde bez výjimky o rozhodování individuální. Jedná se tedy o regulaci práv a povinností jednotlivých studentů v konkrétních případech, jež se děje formou správního rozhodování v úzkém smyslu. Veřejné vysoké školy však potřebují mít nástroj i k tomu, aby mohly regulovat akademický život obecnějšími akty, jež ukládají povinnosti všem členům akademické obce, popř. jejich skupinám. Právě k tomu podle soudu slouží zmocnění obsažené v § 6 odst. 1 písm. e) zákona o vysokých školách. Odstavec 2 citovaného ustanovení doplňuje, že „*organizaci a činnost veřejné vysoké školy ... upravují její vnitřní předpisy*“, jež blíže konkretizuje § 17 odst. 1 zákona o vysokých školách. Vedle vnitřních předpisů schvalovaných akademickým senátem (§ 9 odst. 1 písm. b) zákona o vysokých školách] nicméně rektor i děkani vydávají v rámci své působnosti (§ 10 odst. 1, § 28 odst. 1 zákona o vysokých školách) celou řadu dalších předpisů - směrnic, opatření, pokynů apod. Tak postupovala žalovaná v nynějším případě. Nerozhodovala individuálně o právech a povinnostech žalobkyně, ale zavedla opatřením děkana regulaci, která se týkala všech studentů lékařské fakulty.
44. Jen stručně soud podotýká, že zmocňovací ustanovení nelze hledat ani v § 2900 občanského zákoníku, jako to žalovaná činí. Povinnost tzv. generální prevence, podle níž má žalovaná předcházet škodám na majetku a zdraví jiných, nemůže být podkladem pro autoritativní stanovení povinností studentům. Z lidského hlediska je jistě pochopitelná obava žalované, že by mohla být hnána k odpovědnosti za škody na zdraví studentů a zaměstnanců způsobené nedostatečnou aktivitou v době pandemie, jelikož veřejná vysoká škola odpovídá za újmu způsobenou výkonem své samosprávné působnosti (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2301/2017). Avšak pokud by ji zákonodárce nevybavil právními nástroji, jejichž prostřednictvím by mohla šíření nemoci v rámci své samosprávné působnosti čelit, nemohla by být odpovědná ani za vzniklé škody.
45. Vraťme se nyní zpět k § 6 odst. 1 písm. e) zákona o vysokých školách. Soud si je vědom toho, že zmocnění k „*organizaci studia*“ je formulováno velmi široce. Jakákoliv konkretizace či zúžení tohoto pojmu by však pro zákonodárce byla velice obtížná, protože jím musí pokrýt činnost všech veřejných vysokých škol působících v České republice. Potřeby různých studijních oborů se navzájem dosti liší a pestrost akademického života na různých vysokých školách je značná. Vnitřních předpisů a jiných organizačních opatření musí nezbytně jednotlivé fakulty vysokých škol vydávat celou řadu a jen těžko lze předem odhadnout a vymezit, jaké konkrétní potřeby regulace

a organizace na té které škole vzniknou. Namátkou lze uvést, že povinnosti ukládané studentům veřejných vysokých škol mohou zahrnovat např. povinnost nosit a používat ochranné pracovní pomůcky v chemických a fyzikálních laboratořích, povinnost dodržovat zásady kybernetické bezpečnosti při používání informačních systémů, povinnost respektovat citační standardy zavedené v určitém oboru, povinnost řídit se pravidly platícími na pracovišti, kde se vykonává povinná praxe, povinnost odevzdat určité dokumenty k archivaci apod. Ve všech těchto případech jde o plošné ukládání povinností studentům a u všech je představitelné, že proti nim bude některý z adresátů brojit (např. proto, že mu z ochranných gumových rukavic v laboratořích naskakuje vyrážka). Pokud by soud neshledal oporu pro tento typ plošného ukládání povinností studentům v citovaném § 6 odst. 1 písm. e) zákona o vysokých školách, jen těžko by ji mohl nalézt v jiném ustanovení tohoto zákona. Znamenalo by to, že všechny příkladmo uvedené zásahy do práv studentů jsou *a priori* nezákonné a v případném soudním přezkumu by neobstály. Takový výsledek by byl absurdní. Nesmíme zapomínat, že vysoká škola má právo na samosprávu, neboť „*státní orgány mohou zasahovat do činnosti veřejné vysoké školy jen na základě a v mezích zákona a způsobem zákonem stanoveným*“ (§ 6 odst. 3 zákona o vysokých školách). Proto soud dospěl k závěru, že oprávnění žalované organizovat studium pokrývalo i možnost stanovit podmínky, za jakých mohou studenti lékařské fakulty v době pandemie osobně navštěvovat výuku.

46. Lze nalézt i další důvody, proč chápat citované zákonné zmocnění široce a přiznat veřejným vysokým školám velkou míru autonomie při organizaci akademického života. Připomeňme nejprve, že opačný, tj. restriktivní přístup uplatňoval v minulosti Ústavní soud vůči obcím. Požadoval vždy konkrétní zákonné zmocnění pro zavedení určité regulace života občanů, avšak v tzv. Jirkovském nálezu svůj přístup zcela změnil [nález sp. zn. Pl. ÚS 45/06 ze dne 11. 12. 2007 (N 218/47 SbNU 871; 20/2008 Sb.)]. Prohlásil v něm, že dosavadní nedůvěra vůči obecní samosprávě už není - po více než patnácti letech demokratického vývoje společnosti - namísto a přiznal obcím právo vydávat své samosprávné akty na základě poměrně širokého a obecně formulovaného zmocnění obsaženého § 10 zákona o obcích. Obdobnou důvěru si podle krajského soudu zaslouží i veřejné vysoké školy. Vždyť samospráva univerzit je tradiční institut, který má v evropském kulturním prostoru počátky už v období středověku. Z toho vyplývá kredit a prestiž, jimž se vysoké školy těší. Lze u nich důvodně očekávat, že s ohledem na dlouhou tradici svobody spjatou s akademickým bádáním a demokracie při správě života akademické obce, nebudou široce formulovaného oprávnění k organizaci studia systematicky zneužívat. Samozřejmě, že v jednotlivých případech může docházet k excesům či užití zákonného zmocnění k jiným cílům. Je pak ale úkolem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (§ 37 zákona o vysokých školách) či soudů, aby v jednotlivých případech zkoumaly, zda přijaté opatření sledovalo pouze ten účel, který ze zmocňovacího ustanovení vyplývá. Vždy se musí jednat o organizaci studia, jež má zajistit jeho řádný průběh v zájmu celé akademické obce. Ptát se v této souvislosti musí přezkumný orgán nejen po legitimním cíli, ale i přiměřených prostředcích, což soud učiní níže.
47. Existuje ovšem přinejmenším jeden velmi silný argument, proč by zavádění systému O-N-T jako podmínky přítomnosti na výuce nemělo spadat pod pojem „organizace studia“ použitý v § 6 odst. 1 písm. e) zákona o vysokých školách. Zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění covid-19 a o změně některých souvisejících zákonů (pandemický zákon), ve znění účinném v době tvrzeného zásahu,

totiž v § 2 odst. 2 písm. f) výslovně stanovil pravomoc Ministerstva zdravotnictví a krajských hygienických stanic mimořádným opatřením omezit výuku nebo jiné činnosti vysoké školy nebo stanovit podmínky pro výuku nebo jiné činnosti. Obdobně zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů v § 69 odst. 1 písm. i) obsahuje „zbytkovou kategorii“ mimořádných opatření, kterými jsou zákaz nebo nařízení další určité činnosti k likvidaci epidemie nebo nebezpečí jejího vzniku. Druhé citované ustanovení využilo Ministerstvo zdravotnictví na jaře 2021, když v opatření obecné povahy ze dne 6. 4. 2021, čj. MZDR 16640/2021-1/MIN/KAN, stanovilo podmínky O-N-T pro účast studentů vysokých škol na studiu velmi podobným způsobem, jako to zhruba o půl roku později učinila žalovaná na své lékařské fakultě v nyní posuzované věci. Na podzim 2021 naopak Ministerstvo zdravotnictví žádnou takovouto regulaci nepřijalo. Žalovaná sama v odpovědi na předžalobní výzvu (důkaz I.) uvedla, že stát opomněl stanovit standardy pro provoz vysokých škol, a žalovaná se tak „...snaží zajistit v mezích daných zákonem ochranu svých studentů i pedagogů a dalších zaměstnanců...“.

48. Nabízí se tudíž úvaha, že zákonná úprava svěrovala pravomoc stanovit omezující podmínky pro výuku na vysokých školách v souvislosti s výskytem epidemie výhradně jen Ministerstvu zdravotnictví a krajským hygienickým stanicím. Pro výkon vysokoškolské samosprávy tak nezbyl žádný prostor. Věc ale není tak jednoduchá. K potenciálnímu překryvu kompetencí s orgány státní správy dochází i u územních samospráv, které nemohou obecně závaznými vyhláškami normovat oblasti vyhrazené zákonné úpravě (výše citovaný nálezn Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 45/06, body 34-41). A stejně jako v případě obcí, i v případě vysokých škol je podle krajského soudu třeba identifikovat předmět a cíl regulace zákona na straně jedné, a samosprávného aktu vysoké školy na straně druhé. Jen v případě, že by předmět a cíl regulace byly stejné, jednalo by se o nepřipustnou ingerenci veřejné vysoké školy do působnosti orgánů ochrany veřejného zdraví.
49. Pravomoci svěřené Ministerstvu zdravotnictví a hygienickým stanicím mají podle krajského soudu spíše plošný charakter. Jsou určeny ke zvládání epidemií na republikové, případně na krajské úrovni. Omezení výuky podle přijatých mimořádných opatření či opatření obecné povahy se bude týkat buď vysokých škol jako celku, nebo dojde k uzavření či omezení výuky na jedné konkrétní vysoké škole, která se stane ohniskem epidemie. Regulace na úrovni jednotlivých fakult je však již pod rozlišovací schopností opatření tohoto kalibru.
50. Naproti tomu opatření děkana, jež vydala žalovaná, regulovalo výuku právě jen na lékařské fakultě Masarykovy univerzity (různé režimy zavedené na jiných fakultách žalované nejsou předmětem nynějšího řízení). Důvody jsou v tomto případě zřejmé a žalovaná je ve vyjádření k žalobě vysvětlila. Masarykova univerzita jako celek netrpěla vyšším výskytem onemocnění covid-19, než jaký v dané době v populaci obvyklý. Nešlo tedy o ohnisko nákazy. Epidemie jako celek však byla na vzestupu. A žalovaná v rámci organizace studia zohlednila specifikum lékařské fakulty spočívající v tom, že jak její zaměstnanci, jimiž jsou často lékaři, tak i studenti, v rámci povinné praxe, přicházejí do styku s klienty zdravotnických zařízení, zejména s pacienty. Někteří z pacientů jsou těžce nemocní a riziko komplikovaného průběhu onemocnění je tak u nich výrazně vyšší. Také rozšíření nemoci mezi personálem zdravotnického zařízení (kam patří mimo jiné Dětská nemocnice nebo Fakultní nemocnice v Brně) by mohlo vést k výraznému omezení

rozsahu poskytované zdravotní péče a k úmrtím pacientů, a to ne nutně jen na covid-19. Proto bylo nezbytné co nejvíce snížit riziko, že by se lékařská fakulta mohla ohniskem epidemie stát, a nikoliv vyčkávat, zda k tomu dojde, a reagovat až následně na vzniklou situaci. Takovéto úvahy jsou jistě rozumné, přitom jdou ale nad rámec důvodů, na nichž lze založit vydání opatření Ministerstva zdravotnictví nebo krajské hygienické stanice podle pandemického zákona či zákona o ochraně veřejného zdraví. Veřejná vysoká škola je ovšem podle zákona o vysokých školách činit může. A chtěla-li se za daných okolností chovat odpovědně, pak je dokonce učinit musela.

51. O tom, proč Ministerstvo zdravotnictví nevyužilo na podzim 2021 možnosti plošně omezit výuku nebo jiné činnosti vysokých škol nebo stanovit pro ně podmínky podle § 2 odst. 2 písm. f) pandemického zákona, lze dnes pouze spekulovat. Nemuselo se nutně jednat o opomenutí či nedbalost, jak se domnívala žalovaná. Epidemiologická situace se sice zhoršovala, nicméně dělo se tak v době, kdy epidemie covidu-19 v ČR probíhala již zhruba rok a půl, šlo o její čtvrtou vlnu a všechny subjekty již měly s jejím zvládnutím více zkušeností než na počátku. Otevíral se tak prostor pro citlivější reakci na průběh epidemie a pro individuální přístup u těch subjektů, jež v rámci své samosprávy byly schopné regulovat situaci vlastními silami. Přesně tak reagovala žalovaná, která nechala na děkanech jednotlivých fakult, aby podle konkrétních okolností a potřeb jednotlivých studijních oborů rozhodli o tom, zda, jakým způsobem, do jaké míry a jak přísně budou regulovat výuku. Omezení zavedená opatřením děkana lékařské fakulty nebyla vysloveně protiepidemická, neboť - jak již bylo řečeno - lékařská fakulta nebyla ohniskem nákazy s jejím mimořádně zvýšeným výskytem. Šlo skutečně o ryze organizační opatření preventivního charakteru, jehož cílem bylo snížit na únosnou míru výše naznačená rizika specifická pro výuku právě na této fakultě.
52. Ze všech těchto důvodů má krajský soud za to, že zmocnění k organizaci studia obsažené v zákoně o vysokých školách pokrývalo mimo jiné i opatření přijatá žalovanou v nynějším případě. Se zákonnými zmocněními obsaženými v pandemickém zákoně a zákoně o ochraně veřejného zdraví by si sice teoreticky mohlo konkurovat, ale v daném případě se tak s ohledem na odlišný předmět a cíl regulace nestalo. Předmětem regulace žalované totiž byla výuka na jednotlivě určené fakultě se specifickým způsobem výkonu povinné praxe a jejím cílem předběžná prevence před zavlečením onemocnění covid-19 do zdravotnických zařízení, s nimiž fakulta spolupracovala.

Přiměřenost (proporcionalita)

53. Nejprve se soud vyjádří k námitce žalobkyně, že opatření děkana není dostatečně odůvodněno. Soud znovu připomíná, že nyní řeší žalobu na ochranu před nezákonným zásahem žalované. Opatření děkana není správním rozhodnutím ani opatřením obecné povahy a soud neposuzuje návrh na jeho zrušení. O nepřezkoumatelnosti opatření proto nelze v nynějším případě vůbec hovořit. Vždyť naprostá většina zásahů má povahu faktických úkonů, jež z povahy věci žádné odůvodnění neobsahují. Samozřejmě soud musí v nynějším případě zhodnotit, zda se žalovaná při omezení osobní přítomnosti studentů prezenčního studia na výuce udržela v rámci zákonného zmocnění. Musí se tedy ptát, zda naplnila jeho smysl a účel, tj. zda organizovala studium, a zda udávané důvody pro zavedené restriktce, tj. ochrana zdraví, byly objektivní a skutečné, nikoliv jen domnělé či zástupné.

54. Z tohoto pohledu považuje soud odůvodnění přijatých opatření ze strany žalované za dostatečné a přesvědčivé. Žalovaná v čl. 1 bod 1 opatření děkana ze dne 18. 11. 2021 uvedla, že stanovuje „*povinnosti směřující k prevenci šíření onemocnění covid-19 na LF MU*“. V odst. 2 doplnila: „*Důvodem k vydání tohoto opatření je vysoká míra incidence onemocnění covid-19 ve spojení se zvýšeným rizikem nákazy způsobeným vysokou mírou koncentrace a frekvencí pohybu osob účastnících se prezenční výuky ve vnitřních prostorách MU.*“ Je to jistě zdůvodnění dosti obecné. Nicméně nebezpečnost onemocnění covid-19 je notorietou, již není třeba prokazovat, stejně jako přínos testování pro detekci infektu v populaci (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 3. 2022, čj. 5 Ao 31/2021 - 34, body 24 a 26). Pokud jde o aktuální vývoj pandemie v době vydání opatření děkana, tj. v listopadu 2021, bylo by přehnané vyžadovat po žalované, aby disponovala nějakou vlastní rozsáhlou písemnou analýzou, jež by vydání opatření děkana předcházela. Takové analýzy byly konec konců součástí odůvodnění v té době vycházejících mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví a obstály v soudním přezkumu (srov. např. výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 5 Ao 31/2021 - 34, bod 44). Z těchto veřejně dostupných informací, jež dávaly představu o epidemické situaci na celostátní úrovni, mohla žalovaná oprávněně vycházet, když zvažovala, jak velké je riziko propuknutí nákazy na lékařské fakultě. Konkrétní informace o tehdejší situaci přímo na Masarykově univerzitě podává zápis z jednání krizového štábu ze dne 19. 11. 2021 (důkaz c.), zejména referáty prof. H. (situace ve fakultní nemocnici se blíží stavu z jara 2021, 133 hospitalizovaných pacientů s covidem-19, 33 na JIP, otevírají se stále nová covidária a výrazně se zvyšuje míra frustrace lékařů) a Mgr. Š. (72,5 % očkovaných zaměstnanců, 64 % očkovaných studentů). Ve svém vyjádření k zásahové žalobě pak žalovaná podrobněji vysvětlila, co zavedením systému O-N-T na lékařské fakultě sledovala, tedy že se snažila předejít rozšíření nemoci mezi jejími studenty a zaměstnanci a dalšímu přenosu na pacienty ve zdravotnických zařízeních, kde se vykonává povinná praxe.
55. Podle soudu je tak zcela zřejmé, že žalovaná přistoupila k vydání opatření děkana v situaci, která určitý zásah do práva na vzdělání odůvodňovala. K regulaci studia ji vedly objektivní skutečnosti - vývoj pandemie v ČR na podzim 2021 a styk studentů a zaměstnanců lékařské fakulty s pacienty, často těžce nemocnými. Zbývá tudíž zodpovědět otázku, v jaké míře byl takový zásah přípustný, tedy zda žalovaná využila svou pravomoc adekvátně
56. Konkrétně se soud ptal, zda přijatá opatření a z nich plynoucí zásah do práv žalobkyně, byly přiměřené. Použil přitom test proporcionality formulovaný Ústavním soudem (byť žalobkyně sama uvádí, že by možná u práva na vzdělání postačil test racionality). Daný test obsahuje tři kritéria. Prvním je kritérium vhodnosti, tj. odpověď na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva). Druhým je kritérium potřebnosti, spočívající v porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo resp. svobodu, s jinými opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod. Třetím kritériem je porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv [nález sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. 10. 1994 (N 46/2 SbNU 57; 214/1994 Sb.)]. Ačkoliv tento test Ústavní soud formuloval při abstraktním přezkumu právních předpisů, používá jej i v řízení o individuální ústavní stížnosti [nález sp. zn. Pl. ÚS 41/02 ze dne 28. 1. 2004 (N 10/32 SbNU 61; 98/2004 Sb.)]

57. První otázka, kterou si soud musel klást, tedy zněla, zda žalovaná sledovala zásahem legitimní cíl. Soud jej shledal v ochraně života a zdraví. Jak právo na život, tak i právo ochranu zdraví zahrnují nejen požadavek, aby do nich veřejná moc nezasahovala, ale i pozitivní závazek, aby veřejná moc tato práva aktivně chránila, včetně přijímání potřebných preventivních opatření [viz např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 11/08 ze dne 23. 9. 2008 (N 155/50 SbNU 365), či sp. zn. Pl. ÚS 7/17 ze dne 27. 3. 2018 (N 55/88 SbNU 727; 81/2018 Sb.)].
58. Jelikož onemocnění covid-19 se šíří vzduchem, je zřejmé, že fyzická přítomnost většího množství osob - zdravých i nemocných - v uzavřené místnosti, k čemuž dochází typicky na přednáškách a seminářích konaných v budově fakulty, šíření nemoci napomáhá. Pravděpodobnost plošného rozšíření nákazy mezi studenty a pedagogy se v takové situaci razantně zvyšuje. Legitimní cíl ovšem v tomto případě nepokrývá jen ochranu zdraví studentů a zaměstnanců univerzity, ale - jak už bylo řečeno - i pacientů, kteří by mohli s těmito studenty a zaměstnanci přijít do styku. K tomu může docházet zejména u studentů vyšších ročníků lékařské fakulty, kteří vykonávají pravidelně praxi ve zdravotnických zařízeních. Nejde jen o to, že sama žalobkyně je studentkou lékařské fakulty, v době zásahu studovala 9. semestr a praxi ve zdravotnických zařízeních v té době osobně vykonávala. I od studentů medicíny v nižších ročnících, kteří dosud na praxi nedocházejí, bylo podle soudu možno vyžadovat, aby v zájmu ochrany zdraví pacientů snášeli jistá omezení. Nekontrolované šíření nákazy mezi studenty a pedagogy na lékařské fakultě by totiž dříve či později mohlo zasáhnout právě ty studenty, kteří praxi vykonávají a do styku s nemocnými a oslabenými jedinci ve zdravotnických zařízeních přicházejí.
59. Žalovaná, reprezentovaná děkanem lékařské fakulty, se rozhodla čelit těmto rizikům tím, že k výuce na fakultě připustila jen ty studenty, kteří prokázali, že pravděpodobnost onemocnění je u nich snížena některým z „preventivních opatření“, tj. očkováním, proděláním nemoci nebo negativním testem (tzv. systém O-N-T). Bylo přijaté opatření způsobilé dosáhnout vymezeného cíle? Podle soudu nepochybně ano. Soud si je samozřejmě vědom toho, na co žalobkyně poukazuje. Ani ukončené očkování, ale koneckonců ani negativní výsledek PCR či antigenního testu, nezaručovaly stoprocentně, že kdo je podstoupil, je zdravý. Podstatné však je, že splněním některé z podmínek systému O-N-T se v každém jednotlivém případě snižovala pravděpodobnost, že daná osoba bude přenašečem nákazy (obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 4. 2021, čj. 6 Ao 1/2021 - 323, bod 56). Vyžadováním O-N-T od všech přítomných se tudíž významně snižovala pravděpodobnost, že k šíření nákazy na dané přednášce či semináři dojde. Opatření tak stanoveného cíle nedosahovalo beze zbytku a dokonale, avšak činilo tak v rámci existujících možností. Rozhodně ze stanoveného cíle nijak nevybočilo ani nebylo nesmyslné či vzhledem ke sledovanému cíli zcela neúčinné.
60. Dále se soud zabýval potřebností přijatého opatření. Tázał se, zda existovala nějaká jiná cesta, která by umožnila legitimního cíle dosáhnout při menším zásahu do práv žalobkyně. Za klíčové považoval soud to, že žalovaná umožnila žalobkyni, aby své studijní povinnosti v daném semestru splnila jiným způsobem. Bez existence takové alternativy by se totiž museli studenti rozhodovat mezi tím, zda podstoupí některé z požadovaných preventivních opatření (konkrétně očkování nebo testování), anebo nedokončí studium, resp. nesplní podmínky pro zápis do dalšího semestru a studium si přinejmenším prodlouží. Takováto „Sophiina volba“ by jistě byla nežádoucí. Kromě toho,

že by mohla svědčit o institucionálním tlaku na očkování, by také soud takto nastavené opatření musel vyhodnotit jako nepřiměřené.

61. V nynějším případě spočívala alternativa v tom, že student mohl namísto účasti na výuce odevzdat náhradní plnění, zpravidla v podobě zpracované prezentace na zadané téma. Lze si jistě představit i jiná kompenzační opatření. Žalovaná například mohla umožnit osobní účast na výuce i neočkovaným a netestovaným studentům pod podmínkou, že budou po celou dobu nosit roušku, dodržovat stanovený odstup od ostatních, jíst odděleně apod. (podobným směrem šlo v téže době mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví týkající se povinného testování zaměstnanců - opatření ze dne 20. 11. 2021, č. j. MZDR 42085/2021-1/MIN/KAN, ve znění mimořádného opatření ze dne 22. 11. 2021, č. j. MZDR 42085/2021-2/MIN/KAN). Další možnost byla, že mohla žalovaná zavést i na lékařské fakultě distanční výuku, např. připojením na přednášku či cvičení z domova či kolejí skrze videohovor. Úkolem soudu ovšem není hledat optimální řešení vzniklé situace, ale pouze posoudit, zda byl postup žalované v rámci možností přiměřený. Všechna výše načrtnutá opatření vnímá soud z tohoto pohledu jako rovnocenná - všechna by vyhodnotil jako dostačující. Děkan lékařské fakulty z nich vybral jedno, konkrétně možnost odevzdat náhradní plnění, a začlenil je do čl. 2 odst. 3 svého opatření. Žalobkyně této možnosti využila. Jistě to pro ni nebylo tak komfortní jako návštěva fakulty a účast na výuce, neboť se v podstatě jednalo o samostudium. Povinný předmět „*Ochrana a podpora zdraví III - cvičení*“ nicméně díky tomu úspěšně absolvovala. Do jejího práva na vzdělání tak žalovaná podle názoru soudu nezasáhla více, než bylo nezbytné.
62. Soud v této souvislosti připomíná též argumentaci žalované, že přijetí k prezenční formě studia v sobě automaticky nezahrnuje právo být vždy osobně přítomen výuce. S tím se soud ztotožňuje. I při obvyklém běhu věcí (mimo pandemii) mohou nastávat a jistě nastávají situace, kdy se student z objektivních důvodů nemůže výuky zúčastnit, ať už ty důvody leží na jeho straně nebo jde třeba o onemocnění vyučujícího a podobně. A odevzdání náhradního plnění představuje zcela adekvátní způsob, jak takovéto situace řešit.
63. Konečně pokud jde o samotnou proporcionalitu, tedy vážení v kolizi stojících práv a veřejných zájmů, i v tomto ohledu zásah žalované ob stojí. Soud si uvědomujeme, že univerzita se rozhodla konat v těžké situaci, kdy na obou stranách panovaly značné obavy - jak mezi těmi, kteří měli strach z onemocnění covid-19, tak i u těch, kteří se obávali možných negativních následků očkování nebo testování. V této situaci přijala opatření, které je podle názoru soudu obhajitelné a jeho důsledky se rozhodně nejeví jako excesivní.
64. Zásah do práva žalobkyně na vzdělání vnímá soud jako málo intenzivní. Vzal přitom v úvahu, že se žalobkyně se nesměla účastnit výuky pouze po dobu jednoho týdne. Během něj přišla o možnost být přítomna na výuce dvou konkrétních předmětů, z nichž ovšem jen jeden byl povinný. Tento předmět žalobkyně úspěšně dokončila formou náhradního plnění. Soud nepřehlédl fakt, že tento předmět - ač i podle samotné žalobkyně spadá do teoretické části výuky - má ve svém názvu slovo „cvičení“. Nabízelo by se tedy, že jde o výuku s prvky interakce mezi pedagogem a studenty. Žalobkyně ale netvrdila, že by z nějakého zvláštního důvodu nutně potřebovala být osobně přítomna na výuce právě tohoto předmětu nebo že by v tomto specifickém případě bylo náhradní plnění výrazně méněcennou formou výuky.

65. Dále soud přihlédl při hodnocení újmy žalobkyně i k tomu, že sama prohlásila, že proti testování na covid-19 nemá žádné výhrady. Konec konců, musela se již před přijetím opatření děkana pravidelně testovat, aby mohla absolvovat praktickou výuku ve zdravotnických zařízeních. Výhrady má žalobkyně pouze proti očkování. Ve splnění podmínek opatření děkana a v účasti na teoretické výuce jí tak nebránily ani tak obavy ze zásahu do tělesné integrity, jako spíš špatná organizace. Děkan své opatření zjevně přijal ve spěchu a na samém začátku ono prvního týdne, kdy platilo a kdy mělo dojít k nezákonnému zásahu, panovaly zřejmě určité nejasnosti okolo toho, jak skloubit čas potřebný na podstoupení testu a jeho vyhodnocení a stanovenou dobu výuky. Ovšem nelze přehlédnout, že žalobkyně nevyužila možnost absolvovat test v průběhu týdne a účastnit se následně výuky po jeho vyhodnocení (např. alespoň ve čtvrtek a pátek). Důvody pro to soudu neobjasnila. Nelze tedy než předpokládat, že kompenzační opatření přijatá fakultou v podobě náhradního plnění akceptovala, a snad jí i vyhovovala.
66. Proti této nevelké újmě na přístupu žalobkyně ke vzdělání stojí z pohledu soudu poměrně intenzivní potenciální zásah do práva na život a zdraví jiných osob. V první řadě se jedná o ostatní studenty a zaměstnance fakulty. Jejich obavy rozhodně nelze označit za iracionální. Je obecně známo, že v listopadu 2021, kdy mělo dojít k nezákonnému zásahu, převažovala varianta covidu-19 s názvem Delta. Ta mohla ohrozit na životě i lidi, kteří neměli žádné zvláštní predispozice - nebyli těžce nemocní ani jinak oslabení, a přesto mohli zakusit komplikovaný průběh onemocnění vyžadující intenzivní péči. S ohledem na rostoucí zahlcení nemocnic v souvislosti s nastupující podzimní vlnou pandemie (o němž referoval konkrétně ve vztahu k fakultní nemocnici na jednání krizového štábu Masarykovy univerzity dne 19. 11. 2021 prof. Husa), hrozilo vzhledem k omezeným kapacitám nebezpečí, že ne všem pacientům se péče potřebná k záchraně jejich života skutečně dostane. Následky masového šíření onemocnění tak mohly být pro některé účastníky výuky skutečně fatální.
67. Vedle toho musí soud opět poukázat na specifikum lékařské fakulty, jejíž studenti v rámci své praxe přichází do styku i s těžce nemocnými pacienty. U nich v mnohem vyšší míře hrozil komplikovaný průběh nemoci. Nemluvě o tom, jak by rozšíření covidu-19 ve zdravotnickém zařízení celkově (tj. i mezi personálem) omezilo rozsah poskytované péče. Zde právě je třeba vzít znovu v úvahu, že ani očkování ani testování nevyklučovalo stoprocentně nákazu. Čím více studentů, jež měli absolvovat povinnou praxi, by bylo nakažených, tím víc by rostlo riziko, že u některého z nich ani test absolvovaný těsně před nástupem na praxi onemocnění neodhalí (bude falešně negativní) a on začne nemoc šířit mezi pacienty a nemocniční personál. Žalovaná tak jednala racionálně, když se snažila svými vlastními organizačními opatřeními snižovat pravděpodobnost, že bude k šíření nákazy mezi studenty a pedagogy na lékařské fakultě docházet. Nebezpečí plynoucí pro pacienty i celé zdravotnické zařízení ze styku s přenašeči covidu-19 bylo totiž obrovské.
68. Ze všech výše uvedených důvodů soud shledal, že zásah žalované do práva žalobkyně na vzdělání byl přiměřený, tedy proporcionální. Proti němu stál totiž možný závažný zásah do práva na zdraví, a v krajním případě i do práva na život jiných osob. Žalovaná přitom právo žalobkyně na vzdělání do velké míry zachovala a umožnila jí splnit své studijní povinnosti formou náhradního plnění.

VI. Náklady řízení

69. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu těch nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který úspěch ve věci neměl. Žalobkyně před soudem neuspěla (soud žalobu zamítl jako nedůvodnou), proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.
70. U žalované, která byla ve sporu úspěšná, by bylo možno uvažovat o tom, že by jí soud náhradu nákladů řízení přiznal, neboť má za to, že hájení jejího postupu před soudem v tomto případě přesahuje rámec její běžné činnosti (srov. analogicky usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. března 2015 č. j. 7 Afs 11/2014 - 47 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. ledna 2019 č. j. 7 As 461/2018 - 23). Žalovaná však nevyužila právních služeb advokáta a hájila se sama. Žádné důkazy o vynaložených nákladech (např. poštovné, doprava na jednání soudu apod.) žalovaná soudu nepředložila a na paušální úhradu takových nákladů, již požadovala, ve správním soudnictví nárok nemá (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2015, č. 6 As 135/2015 - 79, č. 3344/2016 Sb. NSS).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 29. 6. 2022

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu